

GLASSIGARE ÄN SÅ HÄR BLIR DET INTE

Medievärlden

21 augusti, 2012 - 11:40

YFK: All skrift måste distribueras

Yttrandefrihetskommittén presenterar sina förslag på torsdag. Ett av få förslag som vidgar yttrandefriheten är förbudet mot att hindra spridningen av yttranden, skriver kommitténs sekreterare Nils Funcke.

Distributionen är yttrandefrihetens akilleshäla. När makthavare sökt stoppa yttranden har de satt in åtgärder för att hindra eller försvåra spridningen av dem. Yttrandefrihetskommittén föreslår i det betänkande som överlämnas till regeringen den 23 augusti att spridningsrätten stärks.

Att förbjuda någon att tänka förbjudna tankar är omöjligt. Att hindra någon från att sätta dem på pränt var möjligt så länge kontrollen av tryckerierna var rigorös och antalet tryckerier begränsat. Men genom att tekniken utvecklats och i dag är tillgänglig för i det närmaste var och en är det inte längre en effektiv och sannolikt inte ens en möjlig väg för att stoppa spridningen av yttranden.

Stöten har istället satts in i spridningsledet. Det finns ett antal historiska och nutida exempel på hindrande åtgärder.

Under andra världskriget infördes ett transportförbud. Tidningar som fällt i ett tryckfrihetsmål fick i perioder om sex månader inte sändas med allmänna trafikanstalter. Regeringen förbjöd bland annat Posten att distribuera ett antal kommunistiska tidningar och anti-nazisten Ture Nermans tidning Trots Allt! Även om det till del gick att kringgå förbudet innebar det ett avbräck för tidningarnas spridning.

Erfarenheterna från kriget fick till följd att det i 1949 års tryckfrihetsförordning (TF) infördes en bestämmelse om att allmänna trafikanstalter inte fick vägra att distribuera skrifter med hänvisning till deras innehåll.

Men när Nationaldemokraterna inför valet 2002 skulle sprida sitt valmanifest blev det stopp. Posten AB vägrade dela ut manifestet med hänvisning till att innehållet bröt mot företagets produktvillkor. Formellt sett åberopade Posten att företaget enligt postlagen bara är skyldigt att distribuera adresserade försändelser men inte masskorsband (massbrev, reds anm.). Nationaldemokraterna stoppades därmed från att utnyttja ett etablerat sätt för partierna att nå ut med sitt budskap i ett val.

Det är snart tio år sedan jag anmälde Postens agerande till Justitiekanslern (JK) som efter två beslut kom fram till att Posten inte gjort fel. Jag bollade frågan vidare till dåvarande justitieminister Thomas Bodström som lämnade över den till Yttrandefrihetsberedningen som dessvärre valde att inte lägga något förslag.

Yttrandefrihetskommittén lägger nu ett förslag att täppa till denna lucka i distributionsplikten. Såväl privata som statliga företag som har tillstånd att bedriva postverksamhet ska bli skyldiga att distribuera alla skrifter och tekniska upptagningar oavsett deras innehåll och oavsett om det är adresserade försändelser eller oadresserade masskorsband.

Kommittén har övervägt om en liknande distributionsplikt ska införas för de företag som tillhandahåller internetaccess eller olika så kallade värdtjänster som till exempel webbhotell.

Även här finns exempel där de som tillhandahåller sådana samhällsviktiga funktioner begränsat enskildas rätt att sprida yttranden. I februari 2006 släcktes den grundlagsskyddade tidningen SD-kurirens webbplats. En karikatyrävling blev för mycket för utrikesminister Laila Freivalds som lät sin närmaste politiske medarbetare agera så att webbhotellet släckte inte bara tidningens utan även Sverigedemokraternas webbplats. En hindrande åtgärd som senare kritiserades av riksdagens konstitutionsutskott.

När det gäller distributionen av skrifter och tekniska upptagningar finns i realiteten bara ett företag, det av svenska och danska staten ägda Posten AB, som kan dela ut brev och masskorsband i hela landet. Denna närmast monopolliknande ställning har och motiverar även framgent att företagets näringsfrihet begränsas genom att det åläggs en distributionsplikt.

Däremot finns det ett mycket stort antal företag som tillhandahåller värdtjänster. Det var också genom att vända dig till ett annat webbhotell som SD-kuriren ganska snabbt kunde få upp sin webbplats igen. När det gäller tillgången till internetuppkoppling finns det enligt PTS omkring 300 företag som erbjuder sådana tjänster. Visserligen domineras marknaden av fem företag men alternativen är trots allt så många att det i dag inte finns samma anledning som när det gäller skrifter och tekniska upptagningar att gå och in styra marknaden. Marknadskrafterna får hittills sägas ha tillgodosett yttrandefrihetsintresset.

Kommitténs förslag att utöka förbudet mot hindrande åtgärder vad gäller spridningen av yttranden är ett av de få förslag från kommittén som vidgar denna fri- och rättighet. Det kan tyckas vara en blygsam förstärkning av tryck- och yttrandefriheten men genom att åtgärda brister som uppdagas när yttrandefriheten praktiseras förs traditionen från 1949 års TF vidare.

